

Książki naszego dzieciństwa w języku niemieckim – czyli jak polubić niemiecki

Katarzyna Ewa Zegadło

W niniejszym artykule prezentujemy cykl zajęć z języka niemieckiego na poziomie B1 dla uczniów w wieku od gimnazjalnego do emerytalnego.

Wszystko zaczęło się w momencie, gdy po raz kolejny usłyszałam zdanie: *Ja tak nie lubię tego niemieckiego! To taki brzydki język.* Z podobnymi opiniami spotykałam się w karierze zawodowej, niestety, już wielokrotnie, i to bez względu na wiek uczących się. Nieraz się zastanawiałam, skąd bierze się niechęć do niemieckiego? Może wynika ona z pewnej jego fonetycznej „twardości”? Może przyczyniają się do tego konotacje historyczne? A może ci, którzy kiedyś się go uczyli, trafiali na nie najlepszych nauczycieli? Można byłoby wymieniać pewnie jeszcze wiele przyczyn takiego stanu, ale nie to jest tu najważniejsze. O wiele większe znaczenie ma znalezienie sposobu, by to zmienić. Co mogłoby spowodować, żeby niemiecki budził u uczniów w różnym wieku przyjemne skojarzenia? Jak można poprawić nastawienie do uczenia się tego języka, co automatycznie przyczyniłoby się do poprawy efektów kształcenia?

Trudno jest wymyślić uniwersalny sposób postępowania, temat czy środek, który byłby skuteczny w przypadku wielu różnych osób i który pomógłby zmienić negatywne nastawienie do nielubianego przedmiotu. Poszukując czynnika, który budziłby u większości ludzi pozytywne emocje (niejako

pewnego wspólnego mianownika), pomyślałam o dzieciństwie. Przecież jest to okres w życiu, który dobrze wspominamy (oczywiście poza rzadkimi przypadkami losowymi) i który budzi w nas przyjemne skojarzenia. Dlaczego by zatem nie opracować dla poziomu średnio zaawansowanego krótkiego, kilkugodzinnego cyklu zajęć opartego na książkach z dzieciństwa? Koncepcja wydała mi się niezła i przystąpiłam do jej realizacji.

Pierwszym krokiem był wybór pisarzy oraz utworów, na których mogłabym się oprzeć. Sięgnęłam po następujące pozycje:

- Jacob i Wilhelm Grimm: *Aschenputtel* oraz *Rotkäppchen*;
- Hans Christian Andersen: *Prinzessin auf der Erbse* oraz *Des Kaisers neue Kleider*;
- Carlo Collodi: *Pinocchio's Abenteuer*;
- Alan Alexander Milne: *Pu-De-Bär*;
- Antoine de Saint-Exupéry: *Der kleine Prinz*;
- Astrid Lindgren: *Wir Kinder aus Bullerbü*.

Cykl, który ostatecznie zatytułowałam *Książki naszego dzieciństwa w języku niemieckim*, to nie tylko zajęcia prowadzone w oparciu o treści pozytywnie kojarzące się, dobrze usposabiające odbiorcę i w większości przypadków znane

w języku ojczystym. To również wyśmienity pretekst do zastosowania ciekawych technik oraz form pracy. To także okazja, żeby oddziaływać na uczącego się dodatkowymi bodźcami, takimi jak np. kolory, kształty, ruch. Bodźce te mają za zadanie, oprócz aktywowanych w trakcie nauki języka ośrodków lewej półkuli mózgu, uaktywnić ośrodki prawej półkuli odpowiedzialnej za emocje. Postanowiłam to wykorzystać. Opracowałam ogólny scenariusz całego cyklu, a po zakupieniu potrzebnych książek zaczęłam szczegółowo przygotowywać kolejne etapy projektu.

Wykonałam następujące elementy:

- rysunki przedstawiające wybranych bohaterów wraz z podaniem ich niemieckich nazw;
- karteczki/kartoniki z nazwiskami autorów oraz – oddzielnie – z tytułami utworów;
- krótkie notki biograficzne o autorach;
- karteczki/kartoniki z pytaniami do quizu o autorach opartego na informacjach znajdujących się w notkach biograficznych (pytania bez odpowiedzi);
- lista z wybranymi cytatami;
- krzyżówka na temat treści utworów;
- karteczki/kartoniki z pytaniami do quizu dotyczącego treści utworów;
- krótka ilustracja wybranych zagadnień gramatycznych (zdania okolicznikowe celu, zdania przydawkowe, użycie dwuczłonowego spójnika *je... desto*) na podstawie przykładów zaczerpniętych z przeczytanych cytatów z dołączonymi kilkoma ćwiczeniami.

Zajęcia przeprowadziłam w sprzyjającym momencie, kiedy mogłam pozwolić sobie na mały przerywnik w realizacji programu. Muszę przyznać, że efekty przerosły moje oczekiwania: pomysł został chętnie i aktywnie podjęty. Co więcej, dało się zauważyć mobilizację oraz duże zaangażowanie ze strony uczniów. Reakcja ta powtarza się zresztą każdorazowo, ilekroć podejmuję ten temat, i to bez względu na wiek uczących się (dotyczy to również studentów UW czy dorosłych, z którymi pracuję w ramach Uniwersytetu Otwartego).

W proponowanym cyklu wykorzystuję zazwyczaj wszystkie osiem wymienionych wyżej elementów, jednak za każdym razem zajęcia przebiegają nieco inaczej.

Można oczywiście (w zależności od potrzeb, czasu, który ma się do dyspozycji, czy też w zależności od innych czynników) wykorzystać jedynie wybraną część przedstawionego tu materiału i na tym poprzestać lub też zakres tego materiału

Trudno jest wymyślić uniwersalny sposób postępowania, temat czy środek, który byłby skuteczny w przypadku wielu różnych osób i który pomógłby zmienić negatywne nastawienie do nielubianego przedmiotu.

rozszerzyć dodatkowo o własne pomysły. Dlatego między innymi niniejszy tekst nie jest przewidziany jako zbiór gotowych konspektów poszczególnych lekcji z ich wszystkimi obligatoryjnymi częściami składowymi. Pomyślany jest on raczej jako pewnego rodzaju baza, która zawiera prezentację opracowanych przeze mnie treści, przykładową kolejność wprowadzania ich, jak również uwzględnia cel czy sposób ich wykorzystania przy jednoczesnym zostawieniu nauczycielowi sporej autonomii. Zachowanie tej formy z jednej strony sprawia, że dostaje on do ręki pewne gotowe narzędzie, z drugiej zaś strony stwarza możliwość rozwinięcia jego własnej inwencji i pomysłowości.

Wprowadzeniem do moich zajęć jest rozwieszenie w sali rysunków, które mają ułatwić przeniesienie się uczniów w świat dzieciństwa. W tym samym czasie prowadzę prostą konwersację, kto jaką lekturę lubił jako dziecko i dlaczego (tytuły można podawać w tej fazie oczywiście w języku ojczystym).

Następnie rozdaję uczniom podzielonym na dwu- lub trzyosobowe zespoły kartoniki z tytułami utworów oraz z nazwiskami ich autorów i proszę o przyporządkowanie tytułom autorów. W tym momencie można, w zależności od potrzeby, pomóc w zrozumieniu występującego w tytułach nieznanego słownictwa.

Po ustaleniu autora danego dzieła przechodzę do rozmowy dotyczącej rysunków. Objaśniam to, co nieznanne, uczniowie

zastanawiają się wspólnie, w których utworach występują znajdujący się na rysunkach bohaterowie. Niektóre postaci pojawiają się więcej niż w jednym utworze, np. lis pojawia się zarówno w *Małym Księciu*, jak i w *Przygodach Pinokia*, książkę w *Małym Księciu*, *Kopciuszku* i *Księżniczce na ziarnku grochu*, zaś myśliwy w *Czerwonym Kapturku* oraz w *Małym Księciu*, w rozmowie Małego Księcia z lisem. Staram się tak kierować konwersacją, żeby w razie trudności naprowadzić na prawidłową odpowiedź. Tę część można rozbudować o pytania dodatkowe, typu: kto z występujących w wymienionych utworach wiele podróżował? (Mały Książę); Kto lubił śpiewać? (dzieci z Bullerbyn); Kto nie miał rodzeństwa? (wiele możliwych odpowiedzi); Która z historii jest realistyczna? (*Dzieci z Bullerbyn*) itp. Można postawić kilka pytań, które wymagają nieco dłuższej odpowiedzi, np. co o danej postaci można powiedzieć lub jakie wydarzenie się z nią kojarzy?

Kolejnym krokiem jest na ogół krótka konwersacja na temat samych utworów (czy są wszystkim dobrze znane, czy są lubiane, dlaczego tak/nie? itp.).

Ta początkowa faza zajęć, podobnie jak późniejsza praca nad wybranymi cytatami, ukierunkowana jest przede wszystkim na rozwijanie sprawności mówienia, która często sprawia największą trudność wielu osobom na poziomach A2 czy B1. Dobór tematyki i atmosfera lekcji sprawiają, że również osoby zazwyczaj rzadko zabierające głos stają się aktywne.

Następne zadanie wiąże się z przeczytaniem rozdanych przeze mnie notek biograficznych. Po zastanowieniu się uczniowie mają odpowiedzieć na pytanie, którego autora dotyczy dana notka, przy czym proszę o podanie (w miarę możliwości) więcej niż jednego uzasadnienia danej odpowiedzi. Nie zadawałam się np. stwierdzeniem: *Mamy tu zaimkę onaloni, a wśród autorów jest tylko jedna kobieta, Astrid Lindgren/w liczbie mnogiej występują tylko bracia Grimm*. Mimo że w notkach znajdują się również słówka nieznanne, nie przewiduję w tym momencie odrębnej pracy nad leksyką. Uczniowie mogą pytać o znaczenie słówek, których nie rozumieją, a które wydają im się istotne, i wówczas objaśniam ich znaczenie w języku niemieckim. Gdy wszystkim zespołom uda się poprawnie przyporządkować notki do nazwisk autorów, uzupełniam ustnie, w formie gawędy, informacje o twórcach, podając ciekawostki z życia pisarzy, czego wszyscy słuchają z dużym zainteresowaniem.

Kolejnym punktem zajęć jest quiz oparty na informacjach znajdujących się w notkach biograficznych (np. który z autorów

Początkowa faza zajęć, podobnie jak późniejsza praca nad wybranymi cytatami, ukierunkowana jest przede wszystkim na rozwijanie sprawności mówienia, która często sprawia największą trudność wielu osobom na poziomach A2 czy B1.

był pisarzem, dziennikarzem i lotnikiem?). Każde pytanie do quizu umieszczone jest na osobnym kartoniku, a zestawy kartoników rozdzielałam pomiędzy 2-, 3-osobowe zespoły. Uczniowie odczytują pytania kolejno w ramach danego zespołu i albo odpowiada osoba znająca odpowiedź, albo cały zespół zastanawia się wspólnie nad rozwiązaniem. Ewentualne błędy uczniowie poprawiają między sobą, a w razie problemów czy wątpliwości proszą mnie o pomoc.

W dalszej kolejności następuje praca nad słownictwem z cytatów. Żeby nie trwała ona zbyt długo (szczególnie w grupach słabszych, gdzie do objaśnienia jest więcej słówek), można podzielić ją na dwa etapy: leksyka do pierwszej połowy cytatów oraz do pozostałych cytatów. Nieznane danej grupie uczniów słówka wypisuję na tablicy, a znaczenie objaśniam w języku niemieckim. Gdy słówka są już znane, przechodzę do samych cytatów. Poszczególne osoby czytają kolejne cytaty i następuje krótka rozmowa na temat każdego z nich, np. z której książki pochodzą dane słowa, kto i do kogo, kiedy, w jakiej sytuacji je wypowiedział itp.

Ciekawszą formą byłoby wypisanie wszystkich cytatów na karteczkach oraz dodatkowe umieszczenie ich na kartce w formie ponumerowanej listy. Wówczas nie pojawiałyby się one po kolei, lecz byłyby losowane i dopiero następnie odszukiwane na liście.

Po pracy nad cytatami, których liczbę można w zależności od potrzeb zredukować, przechodzę do quizu dotyczącego treści

Rysunki wykonane przez autorkę artykułu

utworów. Pytania do niego są rozpisane, podobnie jak pytania dotyczące autorów, na kartonikach, z tym że zawierają trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Quiz można przeprowadzić, tak jak poprzednio, w grupach. Następująca po nim krzyżówka zadawana jest przeze mnie z reguły jako jedna z prac domowych.

Punktem zamykającym cały cykl jest krótka część gramatyczna, w której staram się przedstawić wybrane zagadnienia na przykładzie znanych z języka ojczystego słów, np. *Dlaczego masz takie duże uszy? Żeby cię lepiej słyszeć.* – zdanie okolicznikowe celu, czy też *Im bardziej wchodził do środka, tym bardziej prosiaczka tam nie było.* – użycie dwuczłonowego spójnika *je ... desto* z zastosowaniem prawidłowego szyku zdania. Tu z kolei można byłoby, w zależności od potrzeby, rozbudować część ćwiczeniową czy też wybrać w ogóle całkiem inne zagadnienia i przykłady.

Nie proponuję tutaj konkretnych prac domowych, ponieważ, jak wiadomo, każda z nich powinna być zintegrowana z daną lekcją i konsekwentnie wynikać z treści i przebiegu

zajęć, co indywidualnie pozostawiam w gestii nauczyciela. Przykładowymi pracami zadawanymi przeze mnie są zadania typu: pisemna odpowiedź na postawione pytanie/pytania, ustne opowiadanie wybranego fragmentu czy wątku, ułożenie kolejnych pytań do quizu o autorach bądź quizu do treści utworów, wymyślenie innego zakończenia danego utworu itp.

Trzeba podkreślić, że przebieg zajęć różni się każdorazowo w zależności od grupy. Niezmiernie istotne jest przy tym, by żywo reagować na bieżącą sytuację i dostosowywać się do potrzeby chwili, np. skrócić dany etap, jeżeli zaczyna się on dłużyć, ominąć jakiś punkt, gdy nie jest on konieczny, rozbudować fragment, który wzbudził większe zainteresowanie czy bardziej niż inne sprowokował do aktywności językowej. Uwaga ta dotyczy zresztą wszystkich prowadzonych lekcji, bez względu na ich temat, ponieważ efekty pracy z każdą grupą zawsze będą wypadkową wielu czynników i uwarunkowań, którym musimy podporządkowywać działania.

Jakie cele udaje się osiągnąć poprzez realizację proponowanego cyklu?

Prezentowane materiały wykorzystuję od czterech lat w pracy z różnymi grupami wiekowymi. Wpływa to na zmianę negatywnego nastawienia uczniów do języka niemieckiego, co widać już bezpośrednio na zajęciach. Ujawnia się także w wewnętrznej ankiecie, którą przeprowadzam na własny użytek.

Bez wątpienia zaprezentowany cykl stanowi rodzaj bodźca stymulującego sprawność mówienia. Uczniowie chętnie wypowiadają się na „bajkowe” tematy. Być może wynika to z wyjątkowej atmosfery zajęć, a może ze znanej treści utworów. A może słuchacze czują się na tych zajęciach trochę dziećmi, co powoduje, że odczuwają mniejszy niż zazwyczaj lęk przed popełnieniem błędu językowego? Obawa ta stanowi często silny hamulec u osób ze słabszą znajomością języka albo u tych mniej pewnych siebie.

Oczywiście nabranie pozytywnego stosunku do nielubianego przedmiotu nie następuje w jednym momencie i nie pozostaje samo z siebie na zawsze. Zwykle dochodzi się do tego dzięki systematycznej pracy i pewnemu wysiłkowi. Następnie musi być ono pielęgnowane poprzez codzienne drobne zabiegi. Prezentowany cykl może stanowić niejako fundament tych działań.

Ilustracje do scenariusza zajęć

Scenariusz

1. Kurze Biografien der Kinderbuchautoren

Ordnen Sie den Biografien die Namen der Autoren zu.

**Jacob und Wilhelm Grimm, Hans Christian Andersen, Carlo Collodi,
Alan Alexander Milne, Antoine de Saint-Exupery, Astrid Lindgren**

1. .... wurde 1805 geboren. Er war das einzige Kind seiner Eltern. Seine Mutter verdiente ihr Geld als Wäscherin und war Analphabetin. Der Vater, Schuhmacher von Beruf, starb als sein Sohn 11 Jahre alt war.

Als er 14 Jahre alt war, verließ er sein Elternhaus. Drei Jahre lang hungerte und fror er. Dann fand er eine reiche Familie, die ihm seine weitere Bildung finanzierte.

Nach dem Studium schrieb er nur Texte für Erwachsene. Schon bald war er ein bekannter Autor.

Erst 1835 begann er Märchen zu schreiben. Insgesamt schrieb er über 160 Märchen.

Seine Erzählungen waren nicht nur bei den Kindern, sondern auch bei den Königen in ganz Europa beliebt.

Er selbst bezeichnete sein Leben als Märchen: Aus einem armen Jungen ist ein erfolgreicher Autor geworden.

Er starb 1875, im Alter von 70 Jahren.

2. .... war Schriftsteller und Journalist. Er lebte 1826-1890. Er studierte Philosophie, Redekunst und Literatur. Er kämpfte für die politische und kulturelle Selbständigkeit seines Landes, das damals unter österreichischer Besatzung war.

..... war Autor vieler Romane und Komödien. Er übersetzte auch viele französische Märchen in seine Muttersprache. Sein bekanntestes Werk ist dennoch sein Kinderbuch: „.....“.

Leider wurde das Buch von den Literaturkritikern erst nach seinem Tode anerkannt.

3. .... war eine bekannte Kinderbuchautorin. Sie wurde 1907 als Bauerntochter geboren und hatte auf dem Lande eine glückliche Kindheit mit viel Geborgenheit und Freiheit.

In den 1920er und 30er Jahren arbeitete sie als Journalistin und Sekretärin. In den 40er Jahren schrieb sie ihr erstes

Kinderbuch, das ein Geburtstagsgeschenk für ihre Tochter Karin sein sollte.

Insgesamt schrieb sie über 100 Kinderbücher. Viele von ihnen wurden verfilmt.

Allein in Deutschland tragen 90 Schulen den Namen der bekannten Schriftstellerin. Sie wurde von verschiedenen Institutionen mit Preisen und Ehrungen ausgezeichnet.

Die Autorin starb 2002 im Alter von 94 Jahren.

4. .... wurde 1900 geboren. Er leistete seinen Militärdienst in einem Fliegerregiment und wurde zum Piloten ausgebildet. 1927 wurde er bei einer Luftfrachtgesellschaft eingestellt, wo er zuerst beim Bodenpersonal, dann als Pilot arbeitete.

In den 30er Jahren führte er eine gemischte Existenz als Flieger, Journalist und Autor. Im Jahre 1935 stürzte er über der ägyptischen Wüste ab.

Im Zweiten Weltkrieg emigrierte er nach der Besetzung Frankreichs in die USA.

Als die Alliierten 1942 in Nordafrika landeten, schloss er sich der Armee des Generals de Gaulle an. Am 31. Juli 1944 startete er zu seinem letzten Flug; Er kehrte nicht zurück ...

Als Schriftsteller schrieb er Texte für erwachsene Leser. Sein bekanntester Text, der bis heute in über 140 Sprachen übersetzt wurde, ist dennoch „.....“, eine märchenhafte Erzählung von einem in der Wüste notgelandeten Flieger, der dort einen kleinen Jungen von einem anderen Planeten trifft.

5. ...., Autor von Romanen, Theaterstücken, Poesie und Kinderbüchern, wurde 1882 als Sohn eines Schuldirektors geboren.

Er unterbrach sein Mathematikstudium, um Journalist zu werden.

Während des Ersten Weltkrieges schrieb er seine Komödien für das Theater und nach dem Kriege wurde er ein regelrechter Autor für komische Bühnenstücke.

Nachdem er und seine Frau ein Kind bekommen hatten, begann er für Kinder zu schreiben. 1926 erschien sein bekanntestes Buch „.....“. Vorbild für dieses Werk waren die Kuscheltiere seines Sohnes, sowie der Schwarzbär Winnie im Londoner Zoo. Die Stofftiere sind heute in New York ausgestellt. Der Autor starb am 31. Januar 1956.

6. .... lebten in der Zeit der Romantik und waren Sprachwissenschaftler und Sammler von Märchen.

Schon während ihres Studiums begannen sie, die bis dahin mündlich weiter gegebenen Volksmärchen zu sammeln und aufzuschreiben. Viele Freunde und Dichter, insgesamt über 50 Personen, halfen ihnen dabei.

..... haben die Märchen in einem einheitlichen Stil und in einer einfachen Sprache aufgeschrieben, damit sie jeder verstehen konnte. Sie waren also nicht selbst die Autoren der Märchen, sondern deren Herausgeber.

Alle gesammelten Märchen gaben sie dann in zwei Bänden unter dem Titel: „*Kinder- und Hausmärchen*“ heraus.

Die Märchen wurden ein so großer Erfolg, dass sie noch zu Lebzeiten ihrer Herausgeber mehrfach nachgedruckt wurden.

2. Pytania do quizu z wiedzy o autorach

Bücher aus unserer Kindheit – Autorenquiz

Wessen Erzählungen waren bei den Königen in ganz Europa beliebt?	Welcher der Autoren war Flieger, Journalist und Schriftsteller?
Welcher der Autoren sammelte Volksmärchen und schrieb sie auf?	Welcher der Autoren hatte eine glückliche Kindheit mit viel Freiheiten und Geborgenheit?
Bei welchem Autor waren die Kuscheltiere seines Sohnes Vorbild für sein Buch?	Welcher der Autoren hungerte und froh, nachdem er sein Elternhaus verlassen hatte?
Wessen Mutter war Wäscherin und konnte weder lesen noch schreiben?	Welcher der Autoren wurde mit vielen Ehrungen und Preisen ausgezeichnet?
Wessen Heimat war zu seinen Lebzeiten unter österreichischer Besatzung?	Welcher der Autoren stürzte über der ägyptischen Wüste ab?
Welcher der Autoren war Italiener?	Welcher der Autoren hat nur EIN Kinderbuch geschrieben?
Welcher der Autoren kam während des Zweiten Weltkrieges tragisch ums Leben?	Welcher der Autoren bezeichnete sein Leben als Märchen, weil er aus einem armen Jungen ein erfolgreicher Schriftsteller wurde?
Welcher der Autoren gab die „Kinder- und Hausmärchen“ heraus?	Welcher der Autoren starb in den fünfziger Jahren?

3. Bücher aus unserer Kindheit in deutscher Sprache – ZITATE

Aus welchem Buch/aus welcher Geschichte stammt das Zitat?

- „Meine Zeichnung stellte aber keinen Hut dar. Sie stellte eine Riesenschlange dar, die einen Elefanten verdaut.“
- „Da er ein Bär von sehr wenig Verstand war, fielen ihm die Worte nicht ein.“
- „>Ich habe die ganze Nacht fast kein Auge zugetan! Gott weiß, was in dem Bett gewesen ist. Ich habe auf etwas Hartem gelegen, sodass ich am ganzen Körper grün und blau bin! Es ist schrecklich!<“
- Aber er konnte nichts sehen. >Herrgott<, dachte er, >sollte ich dumm sein? Das habe ich nie gedacht und das darf kein Mensch erfahren! Sollte ich für mein Amt nicht passen?<“
- „Eule konnte ihren eigenen Namen, OILE, buchstabieren, und sie konnte >Dienstag< so schreiben, dass man merkte, dass es nicht Mittwoch war, und sie konnte ganz gut lesen, **wenn** man ihr nicht ständig über die Schulter sah.“
- „Die Münze steckte er sich in den Mund, denn **wenn** er sie hier in der Dunkelheit fallen ließe, würde er sie bestimmt nie wieder finden.“
- „Dann zog er ihre Kleider an, setzte ihre Haube auf, legte sich in ihr Bett und zog die Vorhänge zu.“
- „>Weißt du, was dies ist?<
>Nein<, sagte Ferkel.
>Es ist ein A.<
>Oh<, sagte Ferkel.
- >Kein O, ein A<, sagte I-Ah. >Kannst du nicht hören, oder glaubst du, du hast mehr Bildung als Christopher Robin?<“
- „Da spielten wir Indianer in der Hütte. Lasse war der Häuptling und hieß Starker Panther, Bosse hieß Schneller Hirsch und Ole Fliegender Falke, Britta wurde Brummender Bär genannt, Inga Gelber Wolf und ich Lustiger Fuchs. (...) Wir hatten kein Feuer in der Hütte, aber wir taten, als hätten wir eins, und wir saßen um das Feuer und rauchten die Friedenspfeife.“
- „>Ja, ist es nicht ein hübsches Stück Stoff?< sagten die beiden Betrüger und zeigten und erklärten das wunderbare Muster, **das** gar nicht da war.“
- „Da fielen ein goldenes und ein silbernes Kleid und mit Seide und Silber ausgestickte Pantoffeln auf sie herab. In aller Eile zog sie das Kleid an und eilte zur Hochzeit. Ihre Schwestern und die Stiefmutter erkannten sie nicht und meinten, es müsste eine fremde Königstochter sein, so schön sah sie in dem goldenen Kleid aus.“
- „Der Prinz nahm sie also zur Frau, denn nun wusste er, **dass** er eine richtige Prinzessin hatte.“
- „>Ei, Großmutter, was hast du für große Ohren!<
>Damit ich dich besser hören kann!<
>Ei, Großmutter, was hast du für große Augen!<
>Damit ich dich besser sehen kann.<“
- „>Um diese Zeit nehme ich gewöhnlich ein kleines Sowieso zu mir.<“

- „Es gibt eine Blume ... ich glaube, sie hat mich gezähmt ...
 >Das ist möglich<, sagte der Fuchs. >Man trifft auf der Erde alle möglichen Dinge ...
 >Oh, das ist nicht auf der Erde<, sagte der kleine Prinz. Der Fuchs schien sehr aufgeregt:
 >Auf einem anderen Planeten?
 >Ja.
 >Gibt es Jäger auf diesem Planeten?
 >Nein.
 >Das ist interessant! Und Hühner?
 >Nein.
 >Nichts ist vollkommen!<, seufzte der Fuchs.
- „Die Nase wuchs und war schon einen halben Meter lang.“
- „>Was ist denn mit deinem Schwanz passiert?< sagte er überrascht.
 >Was ist denn mit ihm passiert?< sagte I-Ah.
 >Er ist nicht da!<
 >Bist du sicher?<
 >Also, entweder ist ein Schwanz da, oder er ist nicht da. Da kann man keinen Fehler machen, und deiner ist nicht da.<“
- „>Keine andere soll meine Gemahlin werden als die, an deren Fuß dieser goldene Schuh passt.<“
- „Je mehr er in die Wohnung spähte, desto mehr war Ferkel nicht zu Hause.“
- „>Aber er hat ja gar nichts an!<, sagte ein kleines Kind.
- „Wir bettelten und baten, **ob** wir sie nicht bekommen könnten, wenigstens zur Probe. Stellt euch vor, sie reichten gerade für uns alle: ein Kätzchen für den Nordhof, eins für den Mittelhof und eins für den Südhof. Lasse suchte das Kätzchen aus, **das** wir haben wollten. Es war ein kleines, gestreiftes, mit einem weißen Fleck auf der Stirn. Britta und Inga bekamen ein ganz weißes und Ole eins, **das** schwarz war.“

- „>Zufällig befindest du dich auf dem Feld der Wunder. Und dieser Baum ist ein Geldbaum<, sagte der Kater.“
- „>Was heißt bewundern?<
 >Bewundern heißt erkennen, dass ich der schönste, der bestangezogene, der reichste und der intelligenteste Mensch des Planeten bin.<
 >Aber du bist doch allein auf deinem Planeten!<
 >Mach mir die Freude, bewundere mich trotzdem!<“
- „Sie lebten glücklich und zufrieden bis an ihr Lebensende. Und **wenn** sie nicht gestorben sind, dann leben sie noch heute.“
- „Also packte er Pus Vorderpfoten, und Kaninchen packte Christopher Robin, und sämtliche Bekannten und Verwandten von Kaninchen packten Kaninchen, und alle zogen ...“

Die Zitate kommen aus den folgenden Büchern und Geschichten:

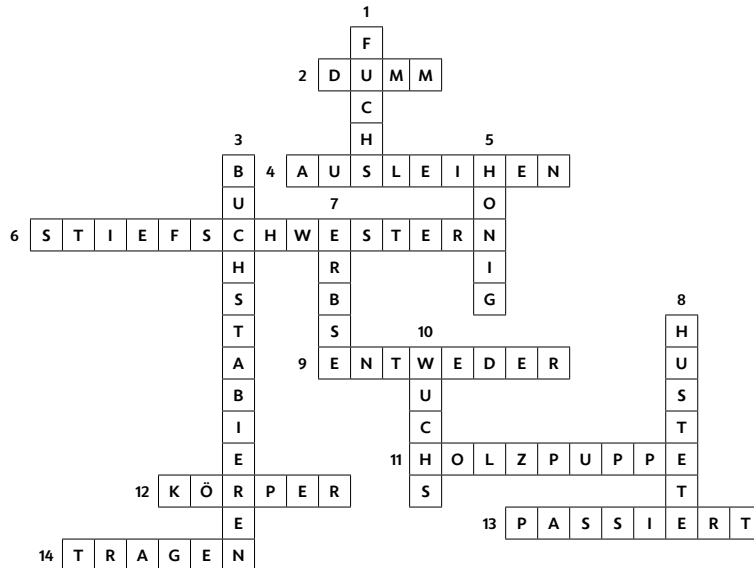
Wszystkie powyższe cytaty pochodzą z następujących książek:

- Jacob und Wilhelm **Grimm**: „Aschenputtel“ „Rotkäppchen“ „Mein großes Märchenbuch“, Schwager & Steinlein Verlag GmbH, Köln und „Grimms Märchen“, Bilderbuchverlag Otto Moravec, Wien;
- Hans Christian **Andersen**: „Prinzessin auf der Erbse“ „Des Kaisers neue Kleider“ „Das große Märchenbuch“, 2. Auflage 2004 der deutschsprachigen Ausgabe 2004 Patmos Verlag GmbH & Co. KG, Sauerländer Verlag, Düsseldorf;
- Carlo **Collodi**: „Pinocchio Abenteuer“, 1. Auflage 2006 Edition Bücherbär im Arena Verlag GmbH, Würzburg 2006;
- Alan Alexander **Milne**: „Pu-Der-Bär“ und „Pu baut ein Haus“, Cecile Dressler Verlag, GmbH & Co.KG, Hamburg 1988, Neuauflage 1999 Atrium Verlag AG, Zürich 1988 (für die Neuübersetzung);
- Antoine **de Saint-Exupéry**: „Der Kleine Prinz“, 1950 und 2008 Karl Rauch Verlag KG, Düsseldorf;
- Astrid **Lindgren**: „Wir Kinder aus Bullerbü“, Oetinger Friedrich GmbH Verlag; Auflage: 14 (Februar 1988);

Bücher unserer Kindheit in der deutschen Sprache Kreuzworträtsel

Waagrecht:

2. >Herrgott<, dachte der Kaiser, >solte ich ..... sein?<
4. >Wir dürfen von unserer Lehrerin manchmal Bücher .....<
6. Aschenputtel hatte zwei böse ..... (Die zweite Frau ihres Vaters hatte zwei böse Töchter.)
9. >Also ..... ist ein Schwanz da, **oder** er ist nicht da. Da kann man keinen Fehler machen. Und deiner ist nicht da.<
11. Pinocchio war eine ....., die laufen und sprechen konnte.
12. >Ich habe auf etwas Hartem gelegen, sodass ich am ganzen ..... grün und blau bin.<

13. I-Ah wusste nicht, was mit seinem Schwanz ..... war.
14. Die Kinder aus Bullerbü halfen ihrer Lehrerin, das Brennholz ins Haus .....

Senkrecht:

1. Rose und ..... waren Freunde des kleinen Prinzen.
3. Eule konnte ihren eigenen Namen OILE .....
5. >Tiger mögen keinen .....<
7. Die alte Königin legte der Prinzessin eine ..... ins Bett.
8. Die Blume ..... Aber das kam nicht von der Erkältung.
10. Wenn Pinocchio nicht die Wahrheit sagte, ... seine Nase.

4. Bücher aus unserer Kindheit, grammatische Übungen

FINALSATZ (zdanie okolicznikowe celu)

Warum hast du so große Ohren?

Damit *ich dich besser hören kann*

Warum hast du so große Augen!

Damit *ich dich besser sehen kann*.

nach J.W Grimm, „Rotkäppchen“, „Grimms Märchen“

Zdania te odpowiadają na pytania:

Wozu? (*po co?*), Zu welchem Zweck? (*W jakim celu?*)

1. **Er** arbeitet schwer. (Wozu?) **Er** will sich einen teuren Sportwagen kaufen.
  - a. Er arbeitet schwer, um sich einen teuren Sportwagen zu kaufen.

- b. Er arbeitet schwer, damit er sich einen teuren Sportwagen kaufen kann.
2. Er arbeitet schwer. (Wozu?) **Seine Frau** soll sich einen teuren Pelzmantel kaufen.
- a. X
- b. Er arbeitet schwer, damit sich seine Frau einen teuren Pelzmantel kaufen kann.

Jeżeli w obu zdaniach występuje ten sam podmiot, zdania te mogą być połączone ze sobą zarówno przy pomocy spójnika „damit”, jak i przy pomocy bezpodmiotowej konstrukcji bezokolicznikowej „um ... zu”.

W przypadku dwóch różnych podmiotów możliwe jest wyłącznie użycie spójnika „damit”.

UWAGA: W zdaniach okolicznikowych celu nie mogą być użyte czasowniki modalne wyrażające cel, chęć, zamiar lub wolę (*wollen, sollen, mögen*), ponieważ „damit” oraz „um ... zu” zawierają już w swoim znaczeniu cel, zamiar oraz wolę.

Übung 1

- Verbinden Sie die Sätze mit „damit”.
  - Er lernt Japanisch. (Er kann nach Japan auswandern.)
  - Der kleine Prinz wiederholte die Worte des Fuchses. (Er wollte sie sich merken.)
  - Hans Christian Andersen verließ mit 14 Jahren sein Elternhaus und ging in die Stadt. (Er wollte lernen.)
  - Wir sollen uns am Abend treffen. (Wir können alles ruhig besprechen.)
  - Ich rufe meine Freundin an. (Sie soll mir die E-Mail-Adresse von Herrn Schwarz geben.)
  - Sie nimmt ein heißes Bad. (Sie will sich entspannen.)
  - Ich setze die Brille auf. (Ich kann besser sehen.)
  - Er erzählt ihr alles von sich. (Sie soll ihn besser verstehen/kennen lernen.)
- Welche der Satzpaare könnte man auch mit „um ... zu“ verbinden?

KONSTRUKCJA „je ... desto“

„Je mehr er in die Wohnung spähte, desto mehr war Ferkel nicht zu Hause“.

„Pu baut ein Haus“, Cecile Dressler Verlag, GmbH & Co.KG, Hamburg 1988, Neuauflage 1999 Atrium Verlag AG, Zürich 1988 (für die Neuübersetzung)

Übung 2

- Verbinden Sie die Satzpaare mit „je ... desto“ wie im obenstehenden Beispiel.
  - Wir lernen mehr. Wir bekommen bessere Noten.
  - Sie isst mehr Süßigkeiten. Sie wird dicker.
  - Es wird kälter. Wir ziehen uns dicker an.
  - Die Tage werden kürzer. Die Menschen sind düsterer gestimmt.
  - Ich stehe früher auf. Ich fühle mich besser.

RELATIVSATZ (Zdanie przydawkowe)

„... fragte er **den Säufer**, den er stumm vor einer Reihe leerer und einer Reihe voller Flaschen sitzend antraf“.

„... erkundigte sich **der kleine Prinz**, der ihm schon bedauerte“.

„... fragte **der kleine Prinz**, der den Wunsch hatte, ...“.

„Der Kleine Prinz“, 1950 und 2008 Karl Rauch Verlag KG, Düsseldorf

Übung 3

- Verbinden Sie die Satzpaare nach dem Muster:

Meine Zeichnung stellte **eine Riesenschlange** dar. (Die Schlange verdaut einen Elefanten.) „Meine Zeichnung stellte **eine** Riesenschlange dar, die *einen Elefanten verdaut*“.

„Der Kleine Prinz“, 1950 und 2008 Karl Rauch Verlag KG, Düsseldorf

- Tim Bendzko hat zwei Songs geschrieben. (Die Songs sind zu großen Hits geworden.)
- Lisa, Lasse und Bosse nahmen das Kätzchen. (Das Kätzchen war klein, gestreift, mit einem weißen Fleck auf der Stirn.)
- Zähmen ist eine Sache. (Die Sache ist in Vergessenheit geraten.)
- Es gibt eine Blume. (Sie hat mich gezähmt.)
- Hans Christian Andersen war ein berühmter Autor. (Viele europäische Könige kannten ihn.)
- Ich habe meiner kleinen Schwester das Märchenbuch von Brüdern Grimm gekauft. (Sie wollte es schon immer haben.)
- Astrid Lindgren hatte eine sehr glückliche Kindheit. (In der Kindheit gab es keine Verbote und keine Pflichten.)
- Er hat mir endlich die CD geliehen. (Ich habe ihn um die CD schon längst gebeten.)

5. Pytania do quizu dotyczącego treści książek

Bücher-Quiz

<p>Wer hatte die größte Zahl von Bekannten und Verwandten?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Christopher Robin 2. Kaninchen 3. I-Ah 	<p>Wen fand der kleine Prinz NICHT lächerlich?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den Laternenanzünder 2. den Geschäftsmann 3. den Eitlen
<p>Aschenputtel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. war die jüngste Tochter ihrer Eltern. 2. hatte eine Stiefmutter und zwei Stiefschwestern. 3. musste viel arbeiten, weil ihre Eltern sehr arm waren. 	<p>Wenn Pinocchio nicht die Wahrheitsagte,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wuchs seine Nase. 2. wurde er immer größer. 3. wurde er ganz rot.
<p>Wer befreite das Rotkäppchen aus dem Bauch des Wolfs?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. die Großmutter 2. der Vater 3. der Jäger 	<p>Was bekam Lisa zu ihrem siebten Geburtstag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ihr eigenes Zimmer 2. ein wunderschönes Märchenbuch 3. eine Barbie-Puppe
<p>Wer sagte als Erster, dass der Kaiser keine Kleidung trug?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ein fremder Mann 2. einer der kaiserlichen Minister 3. ein kleines Kind 	<p>Wer verlor seinen Schwanz?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pu 2. I-Ah 3. Känga
<p>Aschenputtel verlor nach dem Ball</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ihren Handschuh. 2. ihren goldenen Schal. 3. ihren Pantoffel. 	<p>Wer war KEIN Freund des kleinen Prinzen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. das Kaninchen 2. die Rose 3. der Fuchs
<p>Was erlebte Pinocchio NICHT?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er war im Bauch von einem Walfisch. 2. Er hat eine Reise zum Mond gemacht. 3. Er wurde von einem Fuchs und von einem Kater bestohlen. 	<p>Wohin legte die alte Königin der Prinzessin eine Erbse?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ins Bett unter die Bettdecke 2. ins Bett unter die Matratze 3. ins Bett unter 20 Matratzen
<p>Was sagte Rotkäppchen NICHT? Ei, Großmutter,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. was hast du für große Ohren! 2. was hast du für große Füße! 3. was hast du für große Augen! 	<p>Pinocchio ist eine Figur</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aus Stoff. 2. aus Porzellan. 3. aus Holz.
<p>Was spielten die Kinder aus Bullerbü NICHT?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Indianer 2. Astronauten 3. Erwachsene 	<p>Wen besuchte der kleine Prinz NICHT?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den Physiker 2. den König 3. den Geografen

Katarzyna Ewa Zegadło

Absolwentka Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego, nauczyciel języka niemieckiego, wieloletni lektor Szkoły Języków Obcych UW; prowadzi również w ramach Uniwersytetu Otwartego Uniwersytetu Warszawskiego kursy oparte na programach autorskich.